

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΑΝΤΕΠΙΣΤΕΛΛΟΝΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

Egon Weiss. – α) Die grosse Inschrift von Gortyn und ihre Bestimmungen über Selbsthilfe und Prozess (I-II 2). – β) Professio und Testatio nach der Lex Sentia und der Lex Papia Poppæa. – γ) Zwei Beiträge zur Lehre vom geteilten Eigentum.

Ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Κ. Τριανταφυλλόπουλος, ἀνακοινῶν τὰς ἀνωτέρω ἐργασίας τοῦ κ. *Egon Weiss*,* λέγει τὰ ἑξῆς:

Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ ἀνακοινώσω πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν τρεῖς ἐργασίας τοῦ κ. Egon Weiss, ἀντεπιστέλλοντος μέλους τῆς Ἀκαδημίας ἡμῶν καὶ τέως καθηγητοῦ ἐν Πράγα, συγγραφέως τοῦ μοναδικοῦ εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους ἔργου περὶ τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ δικαίου, οὗτινος ὁ δεύτερος τόμος, ἔτοιμος πρὸ πολλοῦ, δὲν κατέστη δυστυχῶς ἀκόμη δυνατόν νὰ ἐκδοθῇ.

Α'.

Ἡ πρώτη μελέτη φέρει τὸν τίτλον «Ἡ μεγάλη ἐπιγραφὴ τῆς Γόρτυνος καὶ αἱ διατάξεις αὐτῆς περὶ αὐτοδικίας καὶ δίκης (I – II 2)».

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ ἐκ τῶν μέσων τοῦ πέμπτου αἰῶνος καταγομένη ἐπιγραφὴ τῆς Γόρτυνος, ἡ λεγομένη μεγάλη πρὸς διάκρισιν ἀπὸ βραδύτερον εἰς ἑγγὺς τόπον ἀνακαλυφθείσας ἐπιγραφάς, περιέχει νομοθεσίαν τῆς πόλεως Γόρτυνος μεταρρυθμιστικὴν προηγουμένων νόμων. Ὁ κ. Weiss ἐπιχειρεῖ τὴν ἐν αὐτῇ ἀνακάλυψιν τῶν ἀρχαίων διατάξεων, καὶ διὲς πρὸς τὸ ὑλικόν, ὅπερ περιέχεται εἰς τὴν πρώτην στήλην καὶ μέρος τῆς δευτέρας, τὸ ἀναφερόμενον εἰς ἀπαγόρευσιν ἀπαγωγῆς ἐλευθέρου ἢ δούλου ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως (πρὸ δίκης μὲ ἄγην).

Εἰς τὴν βασικὴν ταύτην διάταξιν ἔπονται διατάξεις: α) περὶ κυρώσεων τῆς ἀπαγορεύσεως ὅταν ἡ παρὰβασις, ἡ ἄνευ ἀποφάσεως ἀπαγωγή, εἶναι ἀναμφισβήτητος, β) περὶ τῆς στάσεως τοῦ δικαστοῦ ὅταν ὁ ἐναγόμενος ἀρνήται τὴν ἀπαγωγήν, γ) περὶ τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν ἀμφισβητεῖται μεταξὺ τῶν μερῶν ἂν ὁ ἀπαχθεὶς εἶναι ἐλεύθερος ἢ δοῦλος, δ) περὶ τῆς ἀμφισβητουμένης μεταξὺ τῶν μερῶν κυριότητος τοῦ ἀπαχθέντος, ὅστις ἀναμφισβητήτως εἶναι δοῦλος, καὶ ε) περὶ καταδίκης τοῦ ἄνευ ἀποφάσεως, δηλ. παρανόμως, ἀπαγαγόντος εἰς ἀπόδοσιν τοῦ δούλου ἢ ἐλευθέρωσιν τοῦ ἐλευθέρου καὶ περὶ συνεπειῶν τῆς ἀπειθείας τοῦ καδικασθέντος.

* Αἱ ἀνωτέρω ἐργασίαι θὰ δημοσιευθῶσιν εἰς τὴν σειρὰν τῶν Πραγματειῶν τῆς Ἀκαδημίας.

Εἴτα ὁ νόμος ἐπανέρχεται εἰς τὸ βασικὸν ζήτημα ἐξ οὗ ἐξεκίνησεν, ὁρίζων (I 50, II 1) ὅτι, ἐὰν ὁ παρὰ νόμῳ ἀπαγαγὼν ἐλεύθερον ἢ δοῦλον εἶναι ἄρχων, ἐνάγεται μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἀρχῆς καὶ ὅτι ἀτιμώρητος (ἄπατος) μένει ἢ, μᾶλλον, αἰ ἄνω διατάξεις δὲν ἰσχύουν, ὅταν ἀπάγῃ τις ἢ καταδικασθέντα (νενικαμένον) ἢ τινα ὅστις ἐκουσίως ἔδωκεν ἑαυτὸν εἰς τὸν δανειστὴν ἵνα ἐργαζόμενος παρ' αὐτῷ ἀποτίσῃ τὸ χρέος (κατακείμενος), διότι προφανῶς εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ἡ ἀπαγωγή δὲν εἶναι παρὰ νόμος.

Μετὰ διεξοδικὴν ἀνάλυσιν τῶν διατάξεων καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ μετὰ τὴν βασικὴν ἀπαγόρευσιν (I 1) μέχρι τοῦ μέρους, εἰς ὃ ἐπανέρχεται εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ὁ νόμος (I 50), διατάξεις εἶναι μεταγενέστεραι, παρεντεθεισά εἰς τὸ ἀρχαῖον κείμενον ὑπὸ τύπον «αὐθεντικῶν παρεμβολῶν», καὶ δὴ ἡ μὲν ὑπὸ ε εἶναι διάταξις νεωτέρα, ὁρθῶς παρεντεθεῖσα εἰς τὸ τμήμα τοῦτο, ἅτε ἀσφαλίζουσα τὴν ἀπαγορευτικὴν διάταξιν τοῦ ἀρχαίου νόμου, αἰ δὲ ὑπὸ α-δ, αἱ ὁμολογουμένως ταράσσουσαι πῶς τὴν λογικὴν ἀκολουθίαν τοῦ ὅλου κειμένου, παρενεβλήθησαν ἐνταῦθα, διότι ὁ κωδικοποιήσας τὰς διαφορὰς διατάξεις ταύτην τὴν θέσιν ἐθεώρησε καταλληλοτέραν πρὸς τοῦτο.

Ἡ ἀποκατάστασις τοῦ ἀρχαίου κειμένου, εἰς ἣν προβαίνει ὁ κ. Weiss εἰς τρόπον ὥστε τὰ παραλειπόμενα εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην του, παρέμβλητα νεώτερα κείμενα, ἔχει ὡς ἑξῆς:

Θεοί. Ὅς κ' ἐλεύθερον ἔ δόλον μέλλει ἀπιμολέν, πρὸ δίκας μὲ ἄγεν. αἰ' δ' ε' κα κοσμίον ἄγει ἔ κοσμίοντος ἄλλος, ἔ κ' ἀποστῆ, μολέν, τὸν δὲ νενικαμένον καὶ τὸν κατακείμενον ἄγοντι ἄπατον ἔμεν.

Β'.

Ἡ δευτέρα ἐργασία τοῦ κ. Weiss πραγματεύεται περὶ τῆς «*professio* καὶ *testatio* κατὰ τὴν *Lex Aelia Sentia* καὶ *Lex Papia Poppaea*».

Πρόκειται περὶ ἐγγράφου ἀνευρεθέντος ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ ἀμερικανικῆς ἀποστολῆς τῷ 1927 καὶ δημοσιευθείσης εἰς τὴν ἀμερικανικὴν ἐφημερίδα ἀρχαιολογίας, δι' οὗ ἐν ἔτει 145 π. Χ. ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ῥωμαία τις πιστοποιεῖ ἐνώπιον ἐπτὰ μαρτύρων ὅτι ἔτεκε δίδυμα ἐξ ἀδελφου πατρὸς δηλοῦσα ὅτι εἰς τὴν *testatio* ταύτην (εἰς τὴν μαρτυροποίησιν ὡς λέγει ἡ ἑλληνικὴ περίληψις) προβαίνει, ἐπειδὴ ἡ *lex Aelia* καὶ ἡ *Papia Poppaea* ἀπαγορεύουν νὰ γίνετα ἐνώπιον τῆς ἀρχῆς δήλωσις (*professio*) περὶ γεννήσεως νόθων τέκνων. Εἰς ἐρμηνείαν καὶ ἱστορικὴν ἐκτίμησιν τοῦ ἐγγράφου τούτου προέβη ὁ κ. Weiss ἐν ἔτει 1929 εἰς τὴν ἐφημερίδα τοῦ Savigny. Ἦδη ἐπανερχόμενος εἰς τὸ θέμα καὶ συσχετίζων αὐτὸ πρὸς

ἄλλα παρεμφερῇ ἔγγραφα ἐπιχειρεῖ νὰ ἐξακριβώσῃ τί ἐσκοπεῖτο διὰ τῆς μαρτυρικῆς αὐτῆς πιστοποιήσεως, καὶ τίς ἢ σχέσεις τοιούτων δηλώσεων πρὸς τὴν Lex Aelia ἔτους 4 μ. Χ. καὶ τὴν Lex P. Porpæa ἔτους 9 μ. Χ.

Γ'.

Τὴν τρίτην ἐργασίαν τοῦ κ. Weiss ἀποτελοῦσι « δύο συμβολαὶ εἰς τὴν θεωρίαν περὶ τῆς κατανεμημένης ἰδιοκτησίας ».

Κατὰ τὸν μεσαίωνα ἀνεπτύχθη εἰς τὴν Δύσιν ἐμπράγματος ἐπὶ ἀκινήτων σχέσεις, καθ' ἣν πλείονα πρόσωπα ἀσκοῦσι δικαίωμα ἐπὶ τοῦ πράγματος εἰς τρόπον ὥστε ἡ ὁλοκληρωτικὴ ἐξουσία νὰ κατανέμεται εἰς διαφόρους λειτουργίας. Ὁ εἷς εἶναι δικαιούχος εἰς τὴν λεγομένην ἰδιοκτησίαν, δηλ. εἰς τὸ δικαίωμα διαθέσεως, ὁ δ' ἕτερος εἰς τὴν κάρπωσιν, λόγῳ δὲ τῆς διαφόρου κοινωνικῆς θέσεως αὐτῶν τὸ δικαίωμα τοῦ μὲν πρώτου θεωρεῖται ἀνωτέρα, τοῦ δὲ δευτέρου κατωτέρα ἰδιοκτησία, ἢ, ἄλλως, *dominium directum* καὶ *dominium utile*. Ἡ λειτουργικὴ αὕτη διχοτόμησις τῆς ἰδιοκτησίας ἐθεωρήθη ἀείποτε ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸ κλασσικὸν καὶ ἔτι μᾶλλον πρὸς τὸ ἰουστινιάνειον δίκαιον, καθ' ὃ ὑπάρχει μόνον ὁλοκληρωτικὴ ἔννοια ἰδιοκτησίας, ἡ ἔννοια τῆς ἀπολύτως ἀμερίστου κυριότητος.

Ἀλλὰ τὸ κλασσικὸν δίκαιον εἶναι δίκαιον ὑστερογενές. Κατὰ τὰ προηγούμενα στάδια τῆς ἐξελιξέως αὐτοῦ δὲν εἶναι ἄγνωστος ἡ ἔννοια τῆς χωρισμένης, κατανεμημένης ἰδιοκτησίας.

Τοιοῦτό τι συμβαίνει πρὸ παντὸς κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον τῆς καταρτίσεως διαθήκης *per aes et libram*, δι' ἧς, ὡς γνωστόν, μόνον κληροδοτήματα ὠρίζοντο. Κατὰ τὸ στάδιον τοῦτο ὁ *familiae emptor* ἀναλαμβάνει ἤδη ἀπὸ τῆς καταρτίσεως τῆς διαθήκης τὴν *custodela*. Τὸ δικαίωμα ὅπερ διὰ τῆς *mancipatio* ἀποκτᾷ ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ζῶντος ἔτι διαθέτου εἶναι δικαίωμα ἐνεστῶς καὶ δὲν εἶναι ἀπλῶς ὑποχρέωσις φυλάξεως πρὸς παράδοσιν εἰς τοὺς κληροδόχους μετὰ θάνατον τοῦ διαθέτου. Ἡ ἐξουσία αὕτη τοῦ *familiae emptor* εἶνε συνδικαίωμα ἐπὶ τῆς περιουσίας, ἀσκούμενον ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν διὰ τῆς *mandatela* ἀσκουμένην ἐξουσίαν τοῦ διαθέτου. Ἡ *mandatela*, ἄσχετος πρὸς τὴν ἀπλῇ συναινέσει ρωμαϊκὴν ἐντολήν, εἶναι ἡ ἐξουσία, ἡ *manus* ἐπὶ τῆς κληρονομικῆς περιουσίας, ἥτις καὶ μετὰ τὴν *familiae emptio* ἀνήκει εἰς τὸν ζῶντα διαθέτην. Ἀλλὰ παρ' αὐτὴν ὑφίσταται νῦν ἡ *custodela* τοῦ *emptor*. Ἀμφότεραι ἠνωμένοι ἀποτελοῦσιν ὅτι ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ *meum ex iure Quiritium*. Μετὰ τὴν κατάρτισιν τῆς διαθήκης ἄρα τὸ πλήρες δικαίωμα τοῦ διαθέτου καταμερίζεται, οὗτος δὲν εἶναι πλέον μοναδικὸς κύριος, ἐπειδὴ ἔχει παραχωρήσει εἰς τὸν *familiae emptor* ἐξουσίας τι-

νάς, ἃς ὁ τελευταῖος ἐν τῷ ἀπαγγελλομένῳ τυπικῷ χαρακτηρίζει ὡς *custodela*. Ὁ χωρισμὸς ἄρα χωρεῖ κατὰ ἐξουσίας, δηλαδὴ πρόκειται ἐνώπιον ἡμῶν περίπτωσις κατανεμημένης ἰδιοκτησίας.

Ἡ ἐξήγησις αὕτη ρίπτει φῶς εἰς τινὰ συνεχόμενα σημεῖα, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν Προκουλιανῶν ὅτι τὸ ἐκδικητικὸν κληροδότημα μέχρι δηλώσεως τοῦ κληροδόχου περὶ ἀποδοχῆς εἶναι ἀδέσποτον (Gai II 200, 195), μίαν ἀντίληψιν ἣτις ἐπηρέασε καὶ ὅσας νεωτέρας κωδικοποιήσεις ἐξωβέλισαν τὴν μορφὴν αὐτοῦ τοῦ κληροδοτήματος.

Δεύτερον θέμα κατανεμημένης ἰδιοκτησίας εἶναι τὸ δικαίωμα τὸ ὑφιστάμενον ἐπὶ ἐπαρχιακοῦ ἐδάφους. Τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐξουσίαν τοῦ μὲν κράτους ὀνομάζει ὁ Γάιος *dominium*, τῶν δὲ ἰδιωτῶν *possessio*. Ἡ ἀντίληψις ὅτι πρόκειται περὶ ἀνωτέρας καὶ κατωτέρας κυριότητος δὲν εἶναι νέα, ἀλλ' ὁ κ. Weiss προβαίνει εἰς πλήρη κατασκευὴν καὶ διασάφησιν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι πρόκειται ἀκριβῶς περὶ κατανεμημένης ἰδιοκτησίας.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΗ ΜΕΛΩΝ

N. Βέη. — Ἡ συλλογὴ διηγημάτων «Ἐρωτος ἀποτελέσματα» καὶ ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς.

ΓΕΩΛΟΓΙΑ. — Mineralogie und Chemismus der Laven des Ausbruchs 1939-1941 des Santorin-Vulkans.* — von N. Liatsikas. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Ζέγγελη.

In den «Praktika de l'Academie d'Athènes» dieses Jahres habe ich eine kurze Mitteilung¹ über den Verlauf des Ausbruchs 1939-1941 des Santorin-Vulkans veröffentlicht.

Vorliegende Mitteilung bezweckt die mineralogische Zusammensetzung und den Chemismus der Laven, die durch diesen Ausbruch ergossen wurden, zu behandeln. Wie bereits aus der vorerwähnten Mitteilung bekannt ist, entstanden bei dem Ausbruch 1939-1941, den ich als *polyzentrischen* Ausbruch bezeichnet habe, sechs Staukuppen und ein Zwillingsexplosionstrichter. Die Staukuppen, die bereits mit den Namen Triton, Ktenas, Fouqué, Reck, Schmith und Niki in der Literatur eingeführt wurden, waren alle Staukuppen mit

* Ν. ΛΙΑΤΣΙΚΑ. — Ὀρυκτολογία καὶ χημισμὸς τῶν λαβῶν τῆς ἐκρήξεως 1939-1941 τοῦ ἡφαιστείου τῆς Σαντορίνης.

¹ Ν. ΛΙΑΤΣΙΚΑΣ, Der polyzentrische Ausbruch des Santorin-Vulkans 1939-1941. *Prakt. de l'Acad. d'Athènes*, XVII 1943.